

et sic audatior sit ad detrahendum. Qui autem triste sibi exhibet faciem. facit eum citius obmutescere. propter hoc dicitur **puer. xxv.** Ventus aquilo dissipat pluuia et faties tristes linguam detrahentem. **S**icut et per dicta fatiunt quidam. Nam quando aliqui detractores corripuntur a bone conscientie viris: statim respondet **Ego** vitam dico de isto. et si pater esset cui detraho. sibi in facie dicerentur. Respondetur quod tales grauius errant quod putant quod in facie aliquem diuitiis leuius peccatum sit cum tamen peius sit vitium quod detrahere. ut ostensum est de otumelia in materia de ira. **S**ecundo respondendum est talibus quod non sufficit ad vitandum peccatum dicere veritatem: sed oportet ut debitis circumstantiis dicatur. secundum illud. **R**es iustum est iuste exequaris **deut. xvi.** Tercio respondetur quod rari sunt apud quosdam detractores. illa eos audere in facie dicere quam a tergo euomunt.

Capitulum. xi. de correctione fraterna.

Quia frater correctio preseruat iter dum infamiam quod non dicitur detractores. sed potius aie proximi de morte peccati suscitator. et quod occiditur frater in eius dimissione ut augustinus dicit. **H**ecico nunc tria sunt dicenda de fraterna correctione. primo quantum nocet ob-

missio eius. et proficiat eius exercitium debitum. **S**ecundo quomodo fieri debeat. **T**ercio quomodo ad eam teneatur. **Q**antum ad primum notandum primo quod fraterna correctio est secundum doctores ammonitio fratris de emendatione delictorum ex fraterna caritate. dicitur primo ammonitio. quod oburgatio verbi et castigatio verborum pertinet ad prelatum. secundum amonitio per solum verbum pertinet ad omnes. dicitur etiam de emendatione delictorum quod ille finis eius est dicitur dicitur ex caritate. ex qua procedere dicitur. **S**ecundo notandum quod valde periculose peccat dimittentes sine rationabili causa fraternam correctionem quod patet tripliciter. primo quia sicut loquendo quis peccare potest: ita tacendo. **E**st enim ut dicitur **ecc. iii.** tempus tacendi. et tempus loquendi. **vñ psal. vi.** lamentatur se tacuisse dices vobis quia tacui. **glō.** quia oriam et alios libere non reprehendi. **S**ecundo quod sancti de hoc terribiliter sententiunt. **vñ de grege.** Qui proximi mala conspiciunt et silentio pretereunt quasi conspiciunt vulneribus usum medicaminis subtrahunt. et ideo mortis auctores fiunt. quo vulnus quod curare poterant. nolunt. **E**t augustinus. **T**u vulnus fratris contemnis. tu eum perire vides. et negligis. peior es tacendo. quam ille omittendo. **T**ercio

Quintum Preceptum

oēs doctores concorditer tenēt
quod reus est cū fure qui scit fur
tum. et nō indicat corrigendū
Et eadē ratiō videt de participatiōe
ne cuiuslibet delicti Cū ergo tā
tus propheta peniteat super hominē
Cū facti tā graue hoc iudicēt
Et cū super omnes magistros hoc repu
tetur cōsensus in delictis: dicit
beatus Augustinus. Innocentes qui
pe non estis si vros fratres quos
indicādo corrigere potestis. ta
cēdo peire pmittitis. Et vere
nō sūt tales innocētes triplici
de cā. quia nocēt sibi. peccanti. et
socijs. Primo nocent sibi. la
bia polluēdo delicto alieno. ut
non sint digni deum laudare
psalmus. vi. Ve mihi quia tacui. quia
vir pollutus labijs ego sū. scilicet
ex ista taciturnitate glō. quia
oīa a alios nō correat. Iso cū
angelis deū laudare nō meru
ne dicatur in. Quare tu enar
ras iustitias meas et assumis te
stamentum meū pro os tuum et c.
Secūdo nocēt ei qui est corri
gendus. Vñ Augustinus in Epistola ad
Iero. Obsecro te pro mansuetudi
nem ihu xpi. si lesi te. dimittas
mihi. nec me vicissim ledendo
reddas malū pro malo. ledes au
tē si tacueis mihi errorem meū.
quē in factis meis. vel in dōis in
ueneis. Interpretatur ergo tot
occidim? quot ad mortem re
tepidi et tacētes videm?. Ter

Capitulum Undecimū

cō nocēt socijs. qui eorum exem
plo tacentes idem peccatum
taciturnitate incurrūt. Sicut
etiā ecōtra pestilēte castigato
stultus sapiētiōr erit. Si autē
corripueris sapiētem: intelli
get disciplinā. pū. xix. Por
ro ex fraternā correctōe sextu
plex potest sequi fructus. Pri
mus est anime liberaō. Si inquit
xps. te audierit: lucratus es ai
mam fratris tui Math. xviii.
Si autē te non audierit: salte
luctus es animā tuā. Vñ Eze
chiel. Tu vero animā tuā libera
sti. scilicet post quod dixisti ipio ipie
tatem suā. et noluit cauere. Be
cūdus ē dyaboli fugatiō. fugit
enī sicut lupus. dū exclamatur
Quo cōn die. Bern. Securus
accedit tēptator vbi nullus tie
tur reprobator. Tertius est peccā
cognitiō. frequēter enim cōmit
tens culpam non aduertit quod
fecit. Aut si aduertit: non cogi
tat se malū fecisse. aut si malum
non multum male. Quartus ē
cautela de futuris. Quintus ē
puritatis augmentatiō. vas ei
aureum vel argenteū quod topi
confricatur: tūto magis puri
ficatur. Ita boni viri et religio
si. Et ideo intelligētes hoc nō
ferunt grauer. Ecclesiast. x.
vir prudens et disciplinatus
non murmurabit correctus. Ex
emplum de Augustino quod dixit

Ego senex et episcopus. patus sum ab omnibus corrigi et emendari. et illi amicum meum estimo. cuius lingue beneficium ante diem extremi iudicii anime mee macula tergo. Sextus est amicitie ac quietio. quoniam quis enim religiosus correctus interdum se habet moleste in principio. Ad eum tamen reuertens. amicum intelligit. **vn pu. xxviii.** Qui corripit huiusmodi inueniet gratiam postea apud illum. magis quam ille qui per lingue blandimenta decipit. propter ista beatus augustinus. quolibet locutus ad correctionem fraternam. **O meli. xiiii.** d. super Iohannem. sic. d. Quis comeditur zelo domini dei. nisi qui omnia que ibi videt pueris fatagit corrigere et cupit emendari. Si emendare non potest: tolerat et gemit. non est maior domus tua quam domus ubi habes salutem eternam. si ergo in domo tua: ne puer sum aliquid fiat fatagis: in domo dei ubi salus proposita est et requies sine fine non desis pati quantum in te est si quid forte ibi puerum videris esse. **verbi gratia.** vides fratrem tuum currere ad thaxat. prohibe. mone. et testare. si zelus domini dei comedit te: vides alios currere et inebriari velle. aut alia quam non licent petrare prohibe que potes. tene quos potes terre quos vales. quibus non potes blandire noli tamen quiescere

fac quicquid potes vniat in mentem seruus ille qui abscondit talentum et noluit superogare. nunquam quid accusatus fuit quod perdidit. et non potest quod sine lucro fuit. Sic ergo fratres mei non quiescatis. Nolite quiescere lucrari christo. quod lucrati estis a christo. **ixc Aug. 9.** **Sed** queres e quoniam correctio fraterne obmissio sit peccatum et quoniam non. **sy. fm. th. 2. 2. q. xxxiii.** quod aliquando est meritoria. Aliquando peccatum mortale. Aliquando vitale nam tripliciter contingit correctio obmitti fraternam: vno modo merito ut cum quis desert correctionem usque ad opportunum tempus vel ideo obmittit quod non sperat eorum emendationem sed visum est estimat quod ex hoc propter impatientiam ipsi corrigendi deteriores fieri: aut quod aliquod aliud malum ex hoc sequitur peius quam correctio sit bona. aut ex aliqua alia causa rationabilis. Si tunc obmittit ex caritate: tunc obmissio est meritoria vnde augustinus. primo de ciuitate dei. **Si** propterea quisque obiurgandis et corripiendis male agentibus peccat: ut opportunum tempus inquiratur. vel eisdem ipsi metuit ne deteriores ex hoc efficiantur vel ad bonam vitam ipsam erudiendos impediunt. alios infirmos: et prouent ac autem a fide non videtur esse cupiditatis occasio sed

Quintum Preceptum

ofiliū caritatis. Et dicitur notanter
quā nō sperat emēdacoē; fr̄is. h̄
v̄isimilit̄ putat de teiora cō; ut
forte q̄ p̄citer; me. vel ōcipet
ḡue odiū cōm me à aliud p̄c̄m
cōmitter; p̄ q̄d̄ p̄ior fier; q̄ p̄
primū p̄c̄m. Tūc ei non solū
laudabile. h̄ etiā debitū est; c̄s
sare a correctioē. q̄ ordīatur
ad bonū fratris a nō ad malū
Et illud vult scriptura p̄. ix.
Et greḡ. sup eodē ut postea po
netur. n̄ ei ex correctioē v̄isimi
lit̄ meli? aliq̄d̄ p̄ueir; . q̄ p̄ca
uētur maioā mala q̄ odiū illi
us sit malū tūc eēt odiū q̄run
dā aliq̄n̄ timēdū. Et cū meli?
bonū ex correctioē se q̄tur q̄ sit
odiū maloz tūc odiū maloz
ē otēndū. In q̄ casu Ioh̄es he
rodē correxit p̄pter edificatio
nez alioz ut vult **Crib.** .7 sic in
terdū etiā sc̄i correxerūt tyran
nos sup p̄secutioē xp̄ianoz cū
t̄n̄ sciuerūt ex hoc odia maḡ ge
nerari in eos. a aliq̄n̄ ōnter in
martires. .7 i se sequi p̄p̄riā mo
f tem. **S**ecūdo cōtingit corre
ctioē fraternā obmitti cū pec
cato mōrli. ut cū q̄s delinquēs
occurrit. a est oportunū tēp?
corripiendi. .7 speratur ei? emē
dacoē nec timetur aliq̄d̄ aliud
malū p̄ius inde p̄uenire. a nō
est alius p̄sens cui ex officio
incūbat corrigere. vel si est p̄
sens. negligens tam appar; . si

Capitulum Undecimū

tūc homo hūiusmōi delinquē
tem obmittit corrigere forte
p̄pter timorē hūanū. vel mun
danū. ut q̄ sicut dicit **Auḡ.**
ybi sup̄. Iuditiū timet vulgē.
a carnis ex cruciacoē. vel etiā
pemp̄cōem. vel aliud tale mi
n⁹ malū q̄ p̄c̄m illius p̄ quo
corrigi debet; tūc videtur pec
care mōrli. Quia ex quo spe
rat emēdacoē fratris. a ob
mittit corrigere p̄pter timorē.
tūc otēnt̄ d̄m̄ p̄ceptum Et
videtur h̄mōi quoz amissioē;
timet. caritati fraterne a saluti
p̄ximi p̄ponere. Cū tamen fm̄
ordīnē caritatis anima p̄ximi
plus sit diligenda q̄ p̄p̄rium
corp̄. Exemplū de elemosina
corp̄ali. video hominē famescē
tem. qui non habet. nec ex se
habere pōt. unde pascatur. nec
appar; alius illud faciens. nec
pōtēs face. ego teneor talē fm̄
possibilitate; nutrire. q̄d̄ si ne
gligo. pecco mortaliter a eius
occaloz reputoz. Sic si videro
p̄ximum tendentem ad p̄c̄m
mortale. p̄ q̄d̄ moreretur i aia
a spero ip̄m posse corrigi p̄ am
monicoē meā. .7 non ē v̄isim
ile q̄ sequantur alia p̄iora.
nec est ali? q̄ eū corrigat: tēoz
ex p̄cepto multo plus subueni
re aie ne peat. q̄ corpi i casu p̄
tedēt. v̄n gre. in ome. sup. Cū
audis; Iohannes in vinculis

plus est aiam i eternū victurā
pabulo vrbī reficere. q̄ v̄tze
carnis moiture terreno pane
satiare. vel scire aliquē eē i pec
cato mōli a habere spem q̄
emendaretur ad cor̄ rectōem
meā. nec timere aliud p̄ius se
cutur. a nō ē m̄hī v̄r̄simile
q̄ p̄ aliū corrigatur. aut q̄ p̄
scipm̄ emendetur. s̄ q̄ v̄r̄sili
ter i isto p̄ccō moriatur. tūc
ex p̄cepto teneor eū corrigere
ne aia moriatur eternaliter.

S Tertio hmoī correctionis
obmissio ē p̄cā m̄ v̄male. vicz
q̄ timor a cupiditas aliquē
tardiorē faciūt ad corrigēdū
delicta fratris. nō tū ita q̄ si ei
cōstet q̄ fratrem possit a p̄ccō
retrahere p̄pter timorē vel cupi
ditatē dimittere. quibz i aīo
p̄poit caritatē fraternā. Et hoc
mō aliquē etiā viri facti negli
gūt corrigere delinquētes. Et
d̄z i p̄dictis notāter. si spera
tur emēdacō fratris p̄curat p̄
hmoī correctionē. Quia sim̄
fraterne correctionis est emē
dacō fratris. Et ista intēcone
fieri d̄z. vbi v̄ro p̄babiliter ti
metur. q̄ ammonitōez ip̄e fra
ter non recipet. s̄ ad p̄iora la
bretur. nec aliud bonū inde
p̄ueniret ut aliorū edificacō
q̄ scādalisati sūt. aut scādalisā
tur v̄r̄similiter. Tūc esset ab
huiusmodi correctōe d̄sistē

dū. Quia que ordmātur ad fi
nem hnt racōem boni ex ordine
ad finē v̄n p̄u. ix. noli argue
re derisorē. ne oderit te. vbi dī
cit glō. a est greg. non ē timē
dum ne is qui arguitur cōtue
lias tibi inferat. s̄ hoc p̄ci? p̄
uidendū ne tract? ad odiū inde
p̄ior fiat. Et dicit th̄. vbi pri
us diligēt p̄uidēdū ē. ne ex
correctione sequatur odiū ex
nra culpa p̄pter indiscretā cor
rectōez. Si autē sine nra culpa
ad odiū puocetur. ex illo ex
quo dēterz ad dilectōez incita
ri: nō est curādum. p̄cipue q̄n
eius p̄ccm̄ i dānū aliorū v̄r
git vel etiā dānū sequens vel
p̄ccatū ip̄m est ḡu? odio qd̄
i nos excitam? vel q̄n sp̄am?
q̄ odiū paulatī tepescet. a tū
correctō sequatur. q̄ sicut dī
cit greg. Meli? est odiū p̄p̄
dū. q̄ amicitia q̄ est p̄ter ip̄
sum. Cū enim p̄pter ip̄m ama
mur: debitor es dei sum? Cum
odio p̄p̄ ip̄m habemur: debi
torē eū nob̄ facimus. hec sen
tētaliter th̄. Cācellari? parisi
en̄. mgr̄ Joh. gerson tradit re
gulas tres i d̄ florib? regla
rū moralū. Prma p̄ne sūt re
stringendē sic q̄ absqz vtilita
te reipublice vel ei? cui infligi
tur. neqz institui neqz institu
te exēq̄ dēberēt. a p̄ccat oppo
sitū fatiētes leas cū instituerit

non tollentes. **S**ecunda in omni republica tolerari possunt aut debent vitia que absque deteriore periculo neque corrigi neque extirpari valent. **Q**uando autem illud est et quando non difficile est a sepe impossibile generaliter diffinire nisi per ut circumstantias particularibus inspectis plati superiores et sapientes determinabunt. **E**xemplum est de meretricibus, v. furis et filibus. quod quicquid permittitur. **E**t ita de concubinariis sacerdotibus pro loco et tempore stare forte esse fatendum. **T**ertia vis error facit ius ad hunc sensum vel intellectum a similes que plati et principes sepe aliquid fatiunt a permittunt iustissime ob errorem subditorum commune quod alias si fieret a permitteretur: ad culpam eosdem obligaret. **S**ed cum teneamus corrigere proximum pro moralibus: dubitatur esse an de venialibus peccatis. **R**espondeo: habet in expositione regule beati Augustini. **V**enialia sunt dispositio ad mortale. **S**ed quodam sunt dispositio remota. quodam propinquum vel ratione multitudinis. sic ille qui assidue huiusmodi sine numero committit vel ratione magnitudinis sicut sunt aliqua mendacia et aliquid detractiones et similia. vel ratione connexionis cum mortali. sicut sunt colloquia et impudicus visus et homini circa mulierem. **S**icut ergo aliquis videns aliquem alium incedere per viam per quam credit

quod statim incurret periculum mortis peccat: nisi retrahat eum. **I**ta potest aliquis peccare mortaliter nisi corrigat fratrem de homini venialibus que sunt dispositio ad mortale et de talibus est petulantia oculorum. **T**enemur ergo interdum ad correctionem de venialibus. non in quantum venialia. sed quantum ad mortale ducta. **H**ec ille. **Q**uo ad. **h**. principale scilicet quomodo fieri debet fraternalis correctio. notandum quod sex in medio sunt attendenda cum maxima diligentia. **N**am ibi agitur de cura anime nobilissime. quod si non fit ut oportet: pericitur anima in perpetuam damnationem. et infiniti boni dei minister occiditur. **A**gitur etiam crebro ibi de bono fame quod est in temporalia bonum maximum. **U**nde primo debet fieri cum lenitate. quia delinquentes sunt quasi infirmi. **A**d gal. vi. **I**nstruite hominem spiritu lenitatis. **S**ecundo cum humilitate. superbi enim est animus et ideo cum quis ei superbe loquitur sequuntur iurgia non fructus. **I**uxta illud **puer. xiiij.** **I**n superbiis sunt iurgia. **T**ercio cum opatione. non est vere iustitie indigni peccatoribus sed opati. et ex opatione eos corrigendo dirigere. **p**s. **C**orripiet me iustus in misericordia. **Q**uanto cum discipulo. quod alii sunt corrigendi maiores aliter pares alii minores.

Aliter grauiā peccata. aliter leuia. aliter occulta. aliter manifesta. In oibus obseruandus est locus et tempus et optunitas. quae non obscurantes quid emulacionem dei quod habent secundum apostolum sed non secundum scientiam **Rō. x. Dñi Bern.** zelū tuū refrenet scientia scilicet discretio. Quinto cum modum non enim de festucis primorum sunt trabes faciendae. sicut fatuit illi qui docti sunt in culpis aliorum aggrauandis. **1. thi. ij.** Seruum dei cum modestia corripietem id est cum debito modo est autem modus debitus. ut potius semper culpe alleuietur quam aggruentur. Contra quos quidam fatiunt. ouium frangere cupientes securi. et ad extinguendum muscā qui runc gladium. Sexto fieri debet cum tranquillitate. Correctio enim que fit cum turbato est animus frequenter est quaedam impatientie effusio. metiens se correctionem. **Exemplum patet in platone** qui dixit suo domino offendenti non esse se in iratus: te verberare. mos prefatos inuuit verba beati augustinus. secundum modum domini in morte libro primo. Cum inquit necessitas nos cogit aliquem reprehendere: primo cogitemus verum tale vitium habuimus. Et si nunquam habuimus cogitemus nos habere potuisse. **lxvies enim sumus. Si vero habuimus tagat memoria consis**

firmitas ut reprehensionem illam non odium sed misericordia precedat. quod si nos idem vitium habemus in quo est ille quem reprehendere volumus. non reprehendamus illum. sed ingemiscamus. et non illum ad obprobrium dum nobis. sed ad propter conandum invitamus. **hxc ille. Sed dubium est quia sit quod tamen caute est in correctione fraterna procedendum. s. fm th. vbi p. us. Cum quis peccat: illud nocet aie. et si publicatur etiam nocet fame. Et quod prudens medicus nititur sanare unum membrum sine lesione alterius. Ita sic debemus per fraternam correctionem conari ad hoc ut sanemus fratris animam: sine lesione fame. quod tamen fieri potest. Et si non potest omnino sine lesione fieri tunc fiat cum minori lesione qua fieri potest. verum quod anima preciosior est fama: ideo si aliter non potest frater sanari: tunc oportet cum potest in tota fama damnificari per publicam denunciationem ut anima salua fiat. Est autem tribus de causis sume cauendum in correctione ne indebite ledatur fama peccatis. Primo quod melius est nomen bonum quam diuitie multe. **puer. xxij.** Ex quo patet quod qui aufert famam plus nocet quam qui tollit diuitias. Secundo diuitie ablatae potest restituuntur. sed vix fama. quod forte post diffamacionem excusati non credentur. **vn̄ bn̄ dz̄ in glō sup luc. q.****

fama est res lubrica. Sicut ei lubricum elapsum vix re haberi potest. ita fama. Tercio quod infamat non solum reum infamat: sed etiam ledit omnes audientes. Sicut qui lutum mouet non solum se: sed omnes astantes inficit. **Vn̄ ambr̄. to** leabiliores sunt furcs qui vestes et alia bona rapiunt quam qui famam. Tum quod magis recipiunt. Tum quod nunquam restituunt. Tu etiam quod non vni sed multis nocet. vni super illud luc. 1. ad virginem de sponsata dicit **gl̄o.** Maluit dominus aliquos de suo ortu quam de virginis pudore dubitare. Ecce quantum christus curauit de fama aliena.

Capitulum xij.

De ordine fraternel correctionis

Ordine ergo corrigendi dicendum est modo. vbi tria sunt videnda. primo quod duplex est correctio. Secundo quis ordo sit debitus procedendi in correctione fraternali. Tertio quis ad correctionem fraternali teneatur. **Quatu** igitur ad primum notandum secundum **tho.** vbi prius. q. xxxiiij. **Et in. iij. di. xix.** quod duplex est correctio quedam est potestatiua. qua non solum intenditur emendatio fratris. sed etiam imputatur peccatio boni communis. **Et illa non fit solum per simplicem ammonitionem: sed etiam quando per penam et afflictionem ut ipse frater vel alij timeant et a peccato desistat.**

stat. et hęc correctio solum pertinet ad prelatos et superiores et iudices respectu inferiorum suorum et nunquam ad inferiores respectu superiorum. et de hac nihil dicemus hanc et aliquid dictum est in primo capitulo. **Alia** est fraternal correctio et est simplex ammonitio fratris de emendatione delictorum. **Et illa** correctio proprie ordinatur in emendationem fratris delinquentis. et est actus caritatis. que maxime malum proximi id est peccatum per correctionis limam tollit. **Et pertinet** correctio hęc ad quemlibet adultum in caritate existentem in casu siue sit superior siue inferior et etiam respectu superiorum et inferiorum.

Secundo notandum quod ordine corrigendi potest christus **Math. xviii. d.** Si frater tuus peccauit in te. et si in doctores prenotatos et alios coiter intelligitur sic. peccatum proximi tui. aut est occultum. a manifestum. Si est publicum. sic quod non peccat in me solum. id est me solo sciente. sed etiam alijs scientibus: tunc illud peccatum est coram eis coram quibus factum est et ad quorum noticiam venit publice arguendum. **Unde. i. thi. v.** peccatum coram omnibus argue. ut ceteri timorem habeant quod intelligitur de peccatis publicis secundum **Aug.** in sermone domini in monte. **hanc** dictum est quod correctio talis